

УДК 371.134:793.3(07)

А. Ю. Криворотенко

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ПРОЯВ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ ЯК АСПЕКТ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У статті проаналізовано творчу індивідуальність майбутнього вчителя хореографії як аспект педагогічної майстерності під час проходження педагогічної практики. Визначено поняття педагогічної майстерності та виділено її основні компоненти. Означено специфіку діяльності студентів-хореографів під час проходження навчальної, виробничої та переддипломної практики. У подальшому планується розробка програми формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії під час проходження педагогічної практики.

Ключові слова: *творчість, індивідуальність, творча індивідуальність, педагогічна майстерність, майбутній учитель хореографії, творча педагогічна діяльність, професійне становлення, педагогічна практика.*

Постановка проблеми. Сучасне соціальне середовище, з його складними явищами та процесами, неможливо уявити без оригінальних ідей, які допомагають по-новому вирішувати проблеми. Авторами цих ідей мають бути активні, творчі, ініціативні люди, які постійно б розвивали й духовно збагачували суспільство. Творчість саме як новаторський тип діяльності, необхідна в усіх сферах існування людства. Однак, народжується й розвивається вона саме в мистецькому середовищі.

На вчителя хореографії покладена важлива місія – формування всебічно та гармонійно розвиненої особистості юного танцівника. Тому надзвичайно велике значення для успішної роботи має його педагогічна майстерність, основою якої є творча індивідуальність. І перші кроки в цій відповідальній справі студент може зробити під час проходження педагогічної практики. Тому означена проблема є досить актуальною.

Аналіз актуальних досліджень. Індивідуальність досліджували Б. Ананьєв, В. Мерлін, Г. Олпорт та ін. Питання творчої індивідуальності у своїх працях розглядали Л. Мільто, О. Отич, О. Пехота та ін. Над

проблемою творчості та творчої діяльності працювали А. Брушлінський, О. Васильєва, Ю. Кулюткін та ін. Питання педагогічної майстерності глибоко досліджувалося вітчизняними й зарубіжними педагогами та психологами, зокрема А. Макаренком, В. Сухомлинським, І. Зязюном та ін. Підготовці майбутнього вчителя хореографії присвячені роботи Л. Андрощук, О. Ребрової, О. Таранцевої та ін.

З огляду на це проблема формування творчої індивідуальності як основи педагогічної майстерності майбутнього вчителя хореографії потребує більш детального вивчення.

Метою статті є аналіз творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії як аспекту педагогічної майстерності під час проходження педагогічної практики.

Виклад основного матеріалу. Творчість відіграє дуже важливу роль у житті кожної окремої людини та в цілому в житті суспільства. Ця здатність до створення чогось нового, раніше невідомого, спонукає до постійного пошуку в навчанні, роботі, житті. Усе це виражається в повсякденних діях, у звичних речах, особливо в сучасному світі, коли час вимагає людей, які будуть робити все для ефективного розвитку суспільства, шукати нові шляхи для вирішення будь-яких проблем.

Поняття творчості, як відомо, тісно пов'язане з мистецтвом, зокрема з педагогічною діяльністю вчителя мистецьких дисциплін.

Поряд із поняттям «творчість» розглядають поняття «творча індивідуальність».

Індивідуальність визначається як сукупність рис, що визначають самобутність людини, її відмінність від інших людей; своєрідність психіки й особистості індивіда, її неповторність. Вона проявляється в рисах темпераменту, характеру, у специфіці інтересів [3, 144].

З огляду на дослідження вчених, творчою індивідуальністю педагога-хореографа можна назвати сукупність її рис, задатків, здібностей, умінь і навичок, за допомогою яких вона створює щось нове, досі невідоме, оригінально підходить до розв'язання будь-яких завдань.

Як стверджує В. Волкова, саме поняття творчості у вищому розумінні передбачає поняття індивідуальності. Творчість є механізмом ефективного розвитку педагога, джерелом його руху до вдосконаленості. Без усвідомлення розуміння власної індивідуальності різнобічна самоосвіта може призвести до втрати свого «Я». Тому визначення індивідуальності та її формування стає важливою частиною цілісного процесу вдосконалення педагога [1].

На нашу думку, творча індивідуальність майбутнього вчителя розвивається ще у вищому педагогічному навчальному закладі мистецького профілю та безпосередньо у процесі хореографічної діяльності. Адже педагогічна діяльність учителя мистецьких дисциплін неможлива без творчості у процесі керівництва хореографічним колективом. Тільки через творчість, досягнувши високого рівня педагогічної майстерності, можна якнайкраще вплинути на юну особистість.

Творчість є обов'язковою умовою майстерності. Педагогічна майстерність учителя формується й удосконалюється на основі його творчої активності, пошуково-перетворюючої діяльності в навчально-виховному процесі. Саме тому творчий учитель може ще не встигнути стати майстром, але необхідною умовою руху до педагогічної майстерності є його творчість. Високого рівня майстерності вчитель досягає лише на основі педагогічної творчості й обов'язково за рахунок сумлінності, завзятості, працелюбності, подолання труднощів, перетворення вміння на навички, тобто при накопиченні досвіду, з часом [5, 106]. Ці всі якості й утворюють творчу індивідуальність, яка, у свою чергу, є основою педагогічної майстерності.

У словнику С. Гончаренка педагогічна майстерність висвітлена як характеристика високого рівня педагогічної діяльності. Критеріями педагогічної майстерності педагога виступають такі ознаки його діяльності: гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність, творчість (оригінальність) [3, 251].

У словнику термінів із загальної та соціальної педагогіки це поняття трактується як високий рівень оволодіння педагогічною діяльністю, а також як комплекс спеціальних знань, умінь і навичок, професійно важливих якостей особистості, що дозволяють педагогові ефективно керувати навчально-пізнавальною діяльністю та здійснювати цілеспрямовану педагогічну дію та взаємодію [2].

Виділяють такі компоненти педагогічної майстерності, як: професійна компетентність, особистісні якості, педагогічна техніка, педагогічний такт, педагогічна творчість, гуманістична спрямованість, культура мовлення, педагогічні здібності [4, 9].

Педагогічна майстерність у працях учених розглядається як досконале, творче виконання вчителем професійних функцій на рівні мистецтва, результатом чого є створення оптимальних соціально-психологічних умов для становлення особистості кожного учня, забезпечення високого рівня інтелектуального розвитку, виховання кращих моральних якостей, духовного збагачення школярів [5, 106].

Важливою частиною професійного становлення майбутнього вчителя хореографії є практика в загальноосвітніх і мистецьких навчальних закладах. Студенти хореографічної спеціальності Уманського державного педагогічного університету проходять такі види практик: навчальну, виробничу та переддипломну. Базами практик є загальноосвітні та мистецькі школи, дитячі хореографічні колективи, студії.

Цей вид діяльності спрямований на закріплення й поглиблення теоретичних знань із методики викладання хореографії, на усвідомлення труднощів та специфіки педагогічної діяльності. Педагогічна практика забезпечує більш глибоке засвоєння змісту хореографічної діяльності й дає змогу втілити набуті студентами знання, уміння й навички у процесі роботи з дітьми.

Під час проходження практики студенти-хореографи мають змогу випробувати свої сили у проведенні занять із хореографії, керуванні колективом, постановці дитячих танцювальних номерів, підготовці дітей до участі в концертах і конкурсах, організації культурно-масових заходів тощо.

Педагогічна практика студентів спеціальності «Хореографія» спрямована на постійний розвиток їх творчої індивідуальності, розкриття їх творчого потенціалу та формування справжнього творчого вчителя засобами практичної діяльності під час роботи з дітьми. Викладачі кафедри хореографії та художньої культури постійно займаються пошуком нових форм організації та проведення педагогічної практики студентів у школі.

Протягом навчальної практики студенти допомагають у підготовці шкільного свята (займаються постановкою танців), зокрема «Зустрічі випускників» в Уманській загальноосвітній школі № 5.

Під час проходження виробничої практики студенти вперше створили бакалаврську роботу – танцювальну казку «Дванадцять місяців», за участі дітей на базі Уманської загальноосвітньої школи № 9 під керівництвом завідувача кафедри, кандидата педагогічних наук, доцента Андрощук Людмили Михайлівни. Прем'єра казки на сцені Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини стала справжнім святом для дітей, батьків і вчителів.

Переддипломна практика студентів – перехідний етап від студентського життя до самостійної хореографічно-педагогічної діяльності. Вони займаються проведенням уроків з хореографії, постановкою номерів, організацією концертних виступів. Зокрема, захистом переддипломної практики стало спільне хореографічне свято «Королівство танцю» за участі школярів і самих студентів-практикантів.

Така форма проходження й захисту практики дозволяє студентам якнайкраще проявити власні творчі здібності, удосконалити навички хореографічної роботи з дітьми, і головне – результат можуть побачити всі бажуючі. Крім того, студенти можуть вплинути на дітей за допомогою власного позитивного прикладу, коли виступають на сцені разом з учнями, а також влаштовують показові виступи на вечорах творчості у школах. Це виховує в дітей естетичний смак, любов до мистецтва танцю та до творчості взагалі, і може навіть вплинути на вибір їх професії.

Висновки. Отже, творча індивідуальність майбутнього вчителя хореографії розвивається якнайкраще тільки у процесі творчої педагогічної діяльності, що можна побачити на прикладі педагогічної практики. Вона є основою його педагогічної майстерності, яка полягає в оригінальному втіленні новаторських ідей, творчих задумів у процесі педагогічної діяльності, пошуку нових шляхів і методів реалізації навчальних завдань, створенні сприятливих умов розвитку всебічно й гармонійно розвиненої особистості дитини.

Учитель, особливо хореографії, для кожного вихованця має бути мудрим наставником, взірцем у сфері танцювального мистецтва. Цьому всьому сприяє педагогічна майстерність, що розвивається у процесі творчої професійної діяльності. Адже тільки творчий, дієвий, майстерний, ініціативний педагог з нестандартним мисленням та оригінальними ідеями може вчасно розгледіти й розвинути величезний творчий потенціал, який закладено в кожній дитині.

У подальшому планується розробка програми формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії під час проходження педагогічної практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова В. Самоосвітня діяльність як складова професійної культури педагога [Електронний ресурс] / В. Волкова // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2009. – Т. 25. – С. 235 – 241. – Режим доступу :

http://prima.lnu.edu.ua/Pedagogika/periodic/visnyk/25_1/32_volkova.pdf

2. Воронин А. Словарь терминов по общей и социальной педагогике [Электронный ресурс] / А. С. Воронин. – Екатеринбург : ГОУ ВПО УГТУ-УПИ. – 2006. – Режим доступа :

http://social_pedagogy.academic.ru

3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 375 с.

4. Кайдалова Л. Педагогічна майстерність викладача : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Н. Б. Щокіна, Т. Ю. Вахрушева – Х. : Вид-во НФаУ, 2009. – 140 с.

5. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості : підручник / С. О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344 с.

РЕЗЮМЕ

Криворотенко А. Ю. Проявление творческой индивидуальности будущего учителя хореографии как аспект педагогического мастерства во время прохождения педагогической практики.

В статье проанализирована творческая индивидуальность будущего учителя хореографии как аспект педагогического мастерства во время прохождения педагогической практики.

Понятие творчества, как известно, тесно связано с искусством, в частности, с педагогической деятельностью учителя художественных дисциплин. Наряду с понятием «творчество» рассматривают понятие «творческая индивидуальность».

Творческой индивидуальностью педагога-хореографа можно назвать совокупность его черт, задатков, способностей, умений и навыков, с помощью которых он создает нечто новое, ранее неизвестное, оригинально подходит к решению любых задач.

Творческая индивидуальность будущего учителя развивается еще в высшем педагогическом учебном заведении художественного профиля и непосредственно в процессе хореографической деятельности.

Определено понятие педагогического мастерства и выделены его основные компоненты.

Важной частью профессионального становления будущего учителя хореографии является практика в общеобразовательных и художественных учебных заведениях. Отмечено специфику деятельности студентов-хореографов во время прохождения учебной, производственной и преддипломной практики.

Во время прохождения практики студенты-хореографы могут испытать свои силы в проведении занятий по хореографии, управлении коллективом, постановке детских танцевальных номеров, подготовке детей к участию в концертах и конкурсах, организации культурно-массовых мероприятий и тому подобное.

Педагогическая практика студентов-хореографов направлена на постоянное развитие их творческой индивидуальности, раскрытие их творческого потенциала и формирование настоящего творческого учителя средствами практической деятельности при работе с детьми.

Учитель, особенно хореографии, для каждого воспитанника должен быть мудрым наставником, образцом в сфере танцевального искусства. Этому всему способствует педагогическое мастерство, развивающееся в процессе творческой профессиональной деятельности.

В дальнейшем планируется разработка программы формирования творческой индивидуальности будущего учителя хореографии во время прохождения педагогической практики.

Ключевые слова: *творчество, индивидуальность, творческая индивидуальность, педагогическое мастерство, будущий учитель хореографии, творческая педагогическая деятельность, профессиональное становление, педагогическая практика.*

SUMMARY

Kryvorotenko A. The manifestation of creative individuality of the future teacher of choreography as an aspect of pedagogical mastery during the passing of pedagogical practice.

The creative individuality of the future teacher of choreography as an aspect of pedagogical mastery during the passage of pedagogical practice is analyzed in the article.

The concept of creativity is known to be closely connected with art, including with pedagogical activity of artistic disciplines' teacher. Along with the concept of «creativity» the concept of «creative individuality» is considered.

The creative individuality of the teacher choreographer can be called a totality of traits, makings, abilities and skills with which she/he creates something new, hitherto unknown, original approach to solving any problems.

The creative individuality of the future teacher is developing in the higher pedagogical educational institution of artistic profile and directly in the process of choreographic activity.

The pedagogical skills are defined and their main components are highlighted in the article.

An important part of future dance teacher's professional development is the practice in general and art educational institutions. The specific of the students-choreographers' activity during the passage of educational, industrial and pre-diploma practice is determined.

During the practice the students-choreographers can try their forces at conducting classes in choreography, leadershiping the collective, staging children's dances, preparing children for taking part in the concerts and competitions, organizing the cultural events.

Pedagogical practice of the students-choreographers is focused on the constant development of their creative individuality, discovering their creative potential and forming the real creative teacher by means of practical activity during working with children.

A teacher, especially a choreographer, is a wise mentor, an ideal in the sphere of dance for each pupil. The pedagogical mastery that develops in the process of creative professional activity contributes to all these things.

It is planned to develop a program of formation of creative individuality of the future teacher of choreography during the passage of pedagogical practice.

Key words: *creativity, individuality, creative individuality, pedagogical mastery, a future teacher of choreography, creative pedagogical activity, professional development, pedagogical practice.*